

POSTANOWIENIE

14 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 14 czerwca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.

przeciwko M. O.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej M. O.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 24 lutego 2022 r., I AGa 135/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;

3. przyznaje adwokatowi J. S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych, w tym podatek od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 lutego 2021 r. Sądu Okręgowego w Krakowie, zmienionym wyrokiem z 24 lutego 2022 r. Sądu Apelacyjnego w Krakowie: zasądzono od pozwanego M. O. na rzecz strony powodowej Bank spółki akcyjnej w W. kwotę

271.894,28 zł, w tym kwotę 237.883,05 zł z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 13 sierpnia 2018 r., a w pozostałej części powództwo oddalono oraz orzeczono o kosztach sądowych.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku. Jako podstawę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał (po pierwsze) występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, jak również istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych, poprzez zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska w sprawie w zakresie:

a. art. 58 w zw. z art. 3531 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 oraz art. 110 ustawy - Prawo bankowe, tj. wskazanie czy zgodna z istotą umowy kredytu, zasadą swobody umów oraz zasadami współżycia społecznego, jest umowa kredytu, która na skutek ustalenia prowizji za udzielenie kredytu na poziomie 36% kwoty kapitału (gdy wszystkie pozaodsetkowe koszty kredytu stanowiły 45% kwoty kapitału), zmierza do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych ergo czy taka mająca na celu obejście ustawy czynność prawna jest ważna,

b. art. 481 § 1 k.c., tj. wskazanie czy skorzystanie z prawa do wypowiedzenia umowy wywołuje skutek w postaci rozwiązania umowy z upływem okresu wypowiedzenia, a przez to wygaśnięcie z tym dniem umownego stosunku zobowiązaniowego, w konsekwencji czego postanowienia umowne nie wiążą już stron również w zakresie klauzul dotyczących odsetek od wierzytelności postawionej w stan natychmiastowej wymagalności,

c. wytycznych odnoszących się do możliwości zastosowania przez sąd orzekający tzw. moratorium sędziowskiego opisanego w art. 320 k.p.c. W związku z tym, iż ów przepis posługuje się terminem nieostрым istnieje potrzeba wskazania desygnatów pojęcia: „szczególnie uzasadnione wypadki”, szczególnie w przypadku, kiedy to także przy interpretacji przedmiotowego przepisu sądy posługują się pojęciami równie nieostрымi twierdząc, iż przepis ten winien mieć zastosowanie „tylko w szczególnie uzasadnionych, wyjątkowych przypadkach, czyli takich, w których niezwłoczne wykonanie wyroku byłoby rażąco sprzeczne z zasadami współżycia społecznego”.

Po drugie, zdaniem skarżącego, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż w postępowaniu nastąpiło naruszenie przepisów wskazanych w petitum skargi, a pomiędzy rozstrzygnięciem Sądu II instancji (a także rozstrzygnięciem Sądu I instancji), a naruszeniem przepisów zachodzi związek przyczynowy, zaś następstwa stwierdzonych w niniejszej skardze kasacyjnej wadliwości wyrokowania są tego rodzaju (lub skali), iż kształtowały lub współkształtowały treść zaskarżonego w sprawie orzeczenia.

W odpowiedzi powód wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 3989 k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 3989 § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Podkreślenia wymaga, że na etapie postępowania, jakim jest tzw. „przedsąd”, nie jest dopuszczalna ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 3984 § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz Sąd Najwyższy jest zobligowany i uprawniony wyłącznie do zbadania, czy wystąpiły przyczyny kasacyjne, określone w art. 3989 § 1 k.p.c.

Analiza zaskarżonego wyroku może być zatem dokonana jedynie pod kątem tego, czy uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera argumenty, które przekonują o istnieniu powołanych w skardze podstaw kasacyjnych.

Zgodnie z art. 3989 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnił przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie. Tak więc nie w każdej sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania, w przeciwnym razie Sąd Najwyższy stałby się (wbrew obowiązującym regulacjom) sądem trzeciej instancji. Nie jest rolą Sądu Najwyższego korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 3989 § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie objęte podstawami kasacyjnymi, doniosłe z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy i nie rozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może się przyczynić do rozwoju prawa.

Powołanie się przez skarżącego na takie zagadnienie wymaga jego sformułowania oraz uzasadnienia występowania w sprawie (zob. postanowienia SN: z 28 listopada 2003 r., II CK 324/03; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05; z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; z 22 listopada 2007 r., I CSK 326/07; z 26 września 2005 r., II PK 98/05; z 10 maja 2019 r., I CSK 627/18). Skarżący powinien zaproponować jednocześnie odpowiedzi na sformułowane przez siebie zagadnienie prawne, gdyż podkreśla się, że wymogi są zbliżone do tych, jakie określone zostały w art. 390 k.p.c. Sposób sformułowania zagadnienia prawnego w skardze, ograniczający się do zadania pytań, świadczy o tym, że skarżący nie sprostą temu obowiązkowi.

Zupełnie nieskuteczne było powołanie się na przesłankę potrzeby wykładni przepisów prawnych, nie sprecyzowano bowiem żadnych wątpliwości dotyczących wymienionych przepisów.

Skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w rozumieniu art. 3989 § 1 pkt 4 k.p.c., gdy w sprawie doszło do kwalifikowanego: oczywistego naruszenia prawa, widocznego od razu, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby głębszej analizy jurydycznej. Chodzi więc o szczególne, kwalifikowane przypadki naruszenia prawa przez sąd drugiej instancji, dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika, a więc sytuacji kiedy wyrok może być uznany za bezprawny. Konieczne byłoby zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis jasny i jednoznaczny, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 1 marca 2002 r., I PKN 34/01; z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, z 26 października 2022 r., I CSK 3332/22, z 29 stycznia 2021 r., I CSK 491/20).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., I CSK 5140/22 i powołane tam orzecznictwo).

Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 3989 § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje zatem skarżącego do przedstawienia wywodu prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Dla przyjęcia skargi do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03). Nie spełnia tego wymagania wskazanie na „naruszenia przepisów, wskazanych w *petitum* skargi”. Z takiego stwierdzenia nie wynika bowiem jakie konkretnie przepisy ani w jaki „oczywisty” sposób naruszył Sąd drugiej instancji. Podstawy skargi kasacyjnej nie podlegają badaniu na tym etapie postępowania przed Sądem Najwyższym. W uzasadnieniu przyjęcia skargi do rozpoznania nie sposób odnaleźć nawet znikomej argumentacji prawnej wyjaśniającej oczywistą zasadność przyjęcia skargi do rozpoznania. Sąd Najwyższy uznał więc, że nie występuje również omówiona w tym miejscu przesłanka przyjęcia przez skargi do rozpoznania.

Podsumowując, w okolicznościach sprawy niniejszej sprawy nie stwierdzono kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego ze względów publicznoprawnych przyjęcie skargi do rozpoznania. Sąd Najwyższy na etapie badania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie analizuje przy tym podstaw skargi kasacyjnej ani ich uzasadnienia, stanowią one bowiem odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 3989 § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. w związku z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych

[SOP]

[a!]

